

LLUÍS PASQUAL

«Als artistes a Catalunya se'ls pot adorar, venerar o envejar, però no se'ls estima»

Després d'uns anys complicats en molts aspectes, Lluís Pasqual (Reus, 1951) gestiona un moment dolç en la seua trajectòria i també en la del Teatre Lliure, institució pública que dirigirà fins a 2019 i que va contribuir a fundar l'any 1976.

Quaranta anys després, el Lliure ha passat per moltes fases fins a esdevenir un teatre públic de referència, amb un èxit desbordant d'ocupació i taquillatge. Hi contribueixen decisivament muntatges dirigits pel mateix Pasqual com ara 'El rei Lear' o 'A teatro con Eduardo' d'Eduardo De Filippo, en cartell fins a l'1 de maig.

*Entrevista de Manuel Pérez
Fotografies de Jordi Play*

Com a italianòfil, com és que triga tant a acostar-se a tot un símbol del teatre italià com és Eduardo De Filippo?

—Era una assignatura pendent, per això l'he muntat. M'agrada molt Itàlia, m'agrada molt Nàpols i el seu teatre tan còmplice amb l'espectador. Havia intentat muntar De Filippo moltes vegades i després m'he fet enrere. És complicat perquè ell escriu una mena de "naturalisme napolità", una forma molt barroca que parteix d'una exageració gestual i sonora. Tenen una llengua que els permet fer totes les escales del món.

—Com es trasllada això al teatre català?

—La llengua catalana és més eixuta. El to d'*A teatro con Eduardo* ha estat el més difícil de trobar. És un teatre que està escrit per als actors, però fer que això semblés napolità ha estat el més difícil. La feina d'assaig ha consistit a poder donar la mateixa temperatura sense ser napolitans.

—El seu Teatre Lliure bat rècords d'ocupació

i taquillatge temporada rere temporada. Hi ha espectacles que exhaureixen entrades fins i tot abans d'estrenar-se. Satisfet?

—Estic amb la mateixa intensitat satisfet i espantat. Primer perquè no hi ha res que duri cent anys. Les xifres d'aquesta pujada responen al fet que hem posat les instal·lacions al màxim respecte a un moment de crisi, d'economia de guerra, un període on molts professionals es quedaven sense feina. El que hem fet des de 2012 és posar tots els diners a la producció, per donar feina al nombre més gran d'artistes possible.

—Un teatre públic ha de buscar sempre el 100% d'ocupació?

—No conec cap persona de teatre a qui li agradin les sales buides. Hem hagut d'afrontar una crisi pressupostària profunda que ens ha fet plantejar i afrontar un ERO. Estava espantat. Dit això, és cert que no hi ha cap teatre públic a Europa que estigui fent les mitjanes d'ocupació que fem nosaltres. No

→ totes les aventures que proposa el teatre públic haurien d'estar pendents d'omplir les sales. En aquesta època ens ha faltat l'I+D, no teníem presupost per fer-lo. Les xifres estan bé però és evident que alguna cosa falta, i en sóc absolutament conscient. La pròxima temporada intentarem posar-hi remei. Tinc un deute, per exemple, amb els nous llenguatges de l'escena, o amb el circ.

—40 anys de Teatre Lliure. Moment de fer balanç?

—El Lliure és un teatre que ha passat per molts moments, però sempre ha estat un teatre entrellaçat amb la ciutat. L'ampliació a Montjuïc des de Gràcia, amb les noves sales, havia de ser per força traumàtica, i ho va ser més encara del que imaginàvem. El Lliure ha hagut de fer molts papers en la seva vida: ha fet de teatre nacional quan no existia, ha fet de teatre municipal quan no n'hi havia, i encara no n'hi ha. Però segurament el Lliure torna a ser el teatre amb el qual la ciutat de Barcelona s'identificaria. I això per a mi és la més gran satisfacció.

—Entre altres papers, el Lliure també juga ara a fer de pont entre les escenes de Madrid i Barcelona, no sempre ben connectades.

—També ho feia a l'inrevés quan dirigia el Centro Dramático a Madrid. La gent s'estima l'Emma Vilarasau i la Carmen Machi, per tant jo les hi porto a totes dues. Amb l'avantatge que aquí entenem a totes les companyies per igual. Tant de bo ho poguéssim fer amb el teatre francès o amb l'italià. Quan dirigia l'Odéon de París només feia programació internacional. Fer de pont amb Madrid em sembla lògic. Hi ha espectacles com *El rey* que ens toquen també a nosaltres, que s'han de veure. I quina sort!

—En aquest sentit, com viu la situació de desafecció i el procés polític català?

—Quan va començar el procés, em semblava que no era el moment, hi havia coses molt més greus per resoldre. Tampoc creia que les persones fossin les més indicades, perquè el procés estava liderat per Convergència. A mi no em sembla bé ni malament que algú vulgui que Catalunya sigui independent. Però s'ha de decidir després d'un referèndum democràtic. Em sembla que s'ha de fer el que la majoria pensi que s'ha de fer. Però no estic tan segur del paradigma en què primer hem de ser independents per resoldre tots els problemes.

—On queda el sector cultural a la multitud de processos polítics oberts?

—En tots els debats polítics que hem supor-

NENS, ARBRES I UN TEATRE

Pel seu cap sempre ha rondat la idea de retirar-se al monestir de Poblet. De moment, però, Lluís Pasqual no té intenció de fer-ho, ni ara ni quan acabi el seu contracte amb el Lliure el 2019. En tot cas, confessa que cada cop li agrada més el silenci, i que últimament només pensa en nens i arbres: "Si faig la síntesi, en aquest moment només m'interessa que les criatures creixin bé i que hi hagi cada vegada més arbres per poder respirar al planeta". Dirigir el Teatre Lliure en certa mesura és la culminació de tot un procés, i reconeix obertament que la seva carrera artística ha estat una repetició de tot el que va aprendre al Lliure del 76. "Quan t'enamores per primera vegada ho fas de la persona i de l'amor. Després el que fas és repetir aquella sensació que ja tens per sempre. El Lliure va ser per a mi una escola. Vam créixer nosaltres i els espectadors al mateix temps. Això passa molt poques vegades en la història i viure-ho és extraordinari".

tat en el 2015 i part del 2016 ningú ha dit mai la paraula cultura. Caldria que un dia els polítics s'aixequessin en un món sense música, sense dansa, sense teatre. Seria tot molt més gris però igual ni se n'adonarien, tindrien prou amb el futbol.

—Ha dit: "Catalunya no estima els artistes".

—És una afirmació que mantinc. Als artistes se'ls pot adorar, venerar o envejar, però no se'ls estima. Som una cultura caníbal, n'estic segur. Veus la quantitat d'actors, de cantants o de músics que han de marxar perquè no tenen cap predicament i que, després, l'aconsegueixen fora. I això ve de lluny. He vist el Liceu esplendorós i amb un comportament vergonyós al final, públic que s'aixeca abans que surtin els cantants a saludar perquè vol sortir el primer del pàrquing. Pel mateix fet que Barcelona no ha decidit mai tenir un teatre municipal. Madrid en té set, París quatre, Figueres dos, Reus dos.... Doncs no se'ls estimen, ho sento.

—Com a professional acostumat a treballar fora, on rau el problema de l'assignatura pendent del teatre català, la internacionalització?

—Hi va haver un moment que semblava que era possible. Hi havia companyies que tenien un circuit internacional: Joglars, la Fura dels Baus, Comediants. El que passa és que l'activitat internacional està feta de l'artista i de l'interès que el seu país té en l'artista. La secció de promoció internacional dels creadors francesos la porta el Ministeri

d'Afers Exteriors, i el pressupost és superior a tot el Departament de Cultura de la Generalitat. És molt difícil lluitar en contra d'això. Aquí no hi ha ningú que faci aquesta feina.

—Acaba de fer el salt al món de la literatura. Com es transforma l'encàrrec d'unes memòries en un llibre sobre Federico García Lorca?

—No em semblava el moment ni el lloc ni el temps per escriure un llibre de memòries. Llavors em van encarregar un llibre sobre teatre. Però com el teatre és molt genèric vaig decidir parlar sobre un autor que ha marcat profundament la meua vida i el meu camí professional, que m'ha obert moltes portes i m'ha donat moltes satisfaccions.

—El resultat a *De la mano de Federico* [Arpa Editores, 2016] té un aire de llibre de memòries, farcit d'anècdotes personals i professionals.

—La meua intenció era parlar d'un artista que barrejava la seva vida amb la seva obra. Per tant, per poder explicar Federico a través d'una obra meua jo també hi he barrejat la meua vida. Sempre ho faig, barrejo la meua vida amb els meus espectacles, el que passa és que m'amago darrere dels actors. Quan escris un llibre no t'hi pots amagar, i no és efímer com el teatre.

—És la primera experiència literària de la seua carrera. S'hi ha sentit còmode?

—Tot i que jo no sóc escriptor he intentat fer tot el possible perquè estigui ben escrit. M'hi sen-

to còmode però se'm fa estrany haver de signar exemplars. Als darrers dies m'ha aturat més gent desconeguda per parlar-me del llibre que de qualsevol obra de teatre. I molts m'han dit una cosa que m'agrada molt, que és que el llibre fa venir ganes de llegir Lorca. Si és així, estaré molt content.

—Llegia la seva poesia als 12 anys, el teatre als 14, fins i tot parla d'ell com un germà gran. Encara li queda Lorca per descobrir?

—Encara tinc dos o tres de les obres inacabades —una és *La destrucció de Sodoma*, que només té nou rèpliques— que penso que un dia les hauria de muntar. Lorca era un ésser multipolar, de moltes naturaleses, de molts colors, amb una paleta molt gran de sentiments. No és un autor que es pugui resumir en el Lorca folklòric que ens va intentar vendre el franquisme. Hi ha molts Lorca diferents encara per explicar a la gent.

—Continua canviant de sabates a cada muntatge?

—És clar.

—I de despatx cada temporada?

—En aquesta casa he canviat de despatx dues vegades en cinc anys. Això és perquè no agafi forma la butaca. En teatre una de les feines més importants és lluitar contra la mecanització. Una interpretació mecanitzada és una interpretació morta, sense vida. Però això passa a tots els nivells de la vida. Els polonesos ho canvien tot cada deu anys. Jo ho intento fer més sovint.

—Què té al cap per renovar-se?

—Sobretot, busco no avorrir-me. Perquè en el moment en què deixes de sorprendre't a tu mateix t'avorreixes. I ara justament estic començant un projecte que perseguia feia anys, sobre la *Lleva del biberó* i la batalla de l'Ebre. Treballo amb la jove companyia del Lliure per parlar d'una generació sacrificada i perduda. Una cosa que li està passant també ara a una certa generació. Ben cert que d'altra manera, perquè les guerres no es fan d'aquella forma tan salvatge. Però hi ha un cert paral·lelisme.

—Compagina bé les tasques de creador i les de gestor d'una gran dotació?

—Sóc gèminis, no ho dic perquè cregui en l'horòscop ni el consulti, és una manera d'explicar que puc ser molt reflexiu, i de fet la feina que faig en els despatxos ho és. Ara, la feina que faig en una sala d'assaig és molt diferent.

—Diu la llegenda que és molt sever quan dirigeix, és cert?

—Sóc molt autoexigent. Com sempre dic de broma als actors, o a mi mateix, no ens porta la guàrdia civil a assajar, ningú ens obliga a fer la nostra feina. Al contrari, tenim la gran sort que la societat ens permeti fer una gran feina que, a més, ens agrada. Per tant, alguna cosa hem de tornar a la societat. I això es fa amb honestedat, sense superficialitat, aprofundint. ●